

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Qvinta. Quæ certitudo non peccati, aut honestatis sit, & quæ non
sit necessaria ad sine peccato, aut ad honestè operandum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

SECTIO V.

Quæ certitudo non peccati, aut honestatis sit, & qua non sit necessaria ad sine peccato, aut ad honeste operandum?

N.
155.

UT rem ex se satis confusam, sine confusione producam, afferam certitudinem, quâ conscientia non eget, ut sine peccato, aut honeste operetur; deinde certitudinem, quâ eget, ut sine peccato, aut honeste operetur.

§. I.

Quæ certitudo non sit necessaria?

SUMMARIUM.

Certitudo quid? n. 156.

Speculativa, & practica quid? ib.

Evidentia quid addat supra certitudinem, ib.

Evidentia moralis, & certitudo moralis ab aliis quibus confunduntur, n. 157.

Dico, quod ut sine peccato formali, aut honeste operer, necesse non est, ut ultimum conscientia dictamen sit speculative verum, & multo minus ut sit certum de veritate speculativa, n. 158.

Quia invincibilis error excusat, n. 159. 160. 161.

Quia dictamini invincibiliter falso tenemur conformari, n. 162.

Quia Scriptura inculcat formidinem, adeoque non est necessaria certitudo de veritate objecti, ut in se, seu de non peccato materiali, n. 163.

Si est Jansenismus, quod sola veritas logica excuset a peccato formali; multo magis, quod certitudo de eâ requiratur, n. 164.

Hinc judicium etsi logicè falsum, & incertum de veritate logicâ excusabit, n. 165.

Judicium, etsi prudenter formidolosum de peccato materiali, excusat a peccato formali, n. 166.

Dico, quod ut honeste formaliter operer, necesse non est, ut ultimum judicium sit logicè verum de materiali honestate objecti, & multo minus, ut sit certum de eâ logicâ veritate, n. 167.

DD. tuentes requiri judicium logicè verum, ut operer honeste, ib.

Rationes, n. 168. 169. 170.

Hinc prudenter formidans de materiali honestate actus, poterit honeste formaliter operari, n. 171.

Si non requiritur certitudo de non honestate materiali, ut honeste formaliter operer, multo minus evidentia requiretur, n. 172.

Si requireretur evidentia, Deus juberet impossibilia, ib.

Satis judicium probabile, & incertum de materiali non peccato, & honestate, ne peccem for-

maliter, & formaliter honeste operer, n. 173.

Philaleti contradictio, ib.

Ratio, cur Jansenista negent Probabilitatem usum? n. 174.

Ad non formale peccatum, & formalem honestatem prærequirunt dictamen logicè verum de non peccato materiali, & de honestate materiali, immo dictamen de eodem certum, & evidens, ib.

Jansenii error oritur non ex purâ certitudine, sed ex necessitate dictaminis logicè veri, & certi de veritate logicâ, ib.

Dico, quod sicut potest quis sine formali peccato operari cum formidine prudenti de peccato materiali, ita potest quis honeste formaliter operari cum prudenti formidine de inhonestate materiali objecti, n. 175. 176.

Non est necessaria certitudo de honestate materiali, & de non peccato materiali actus, immo cum prudenti peccati materialis formidine potest quis operari formaliter honeste, ib.

Ne peccem formaliter, necessaria est certitudo de non peccato formali, non autem de non materiali, n. 177. 178.

Explico hoc à n. 177. ad 183.

Certitudo de non peccato materiali est separabilis a certitudine de non peccato formali: idem dico de certitudine honestatis materialis respectu certitudinis honestatis formalis, n. 179.

Possum prudenter formidare de materiali malitiâ actus, & simul esse certus de non malitiâ formali actus, ib.

Satis certitudo de veritate practica, seu de non malitiâ formali, ne peccem formaliter, non autem necessaria certitudo de veritate speculativa, seu de non malitiâ materiali actus, ne formaliter peccem, n. 180.

Potest quis prudenter formidare de malitiâ materiali actus, quin peccet formaliter, dummodo non formidet prudenter, seu certus sit de non malitiâ formali, n. 182.

Dicendum ab omni Catholico, quod ne quis formaliter peccet, necessaria non sit certitudo excludens prudentem de materiali peccato formidinem, ib. & n. 183.

Certitudo non est, nisi infallibilis con-

nectio cum veritate, ut dixi sibi. 2. & 15.

multiplex est quantum ad rem prædicam spectat. Alia est connexio cum veritate speculativa, & dicitur certitudo veritatis speculativa; & consistit in hoc, quod judicium illud non tantum sit speculative verum, seu conforme objecto ut est in re, sed etiam sit infallibiliter speculative verum. Alia est connexio cum veritate practica, & dicitur certitudo veritatis practica, & consistit in hoc, quod judicium illud non tantum sit

practice

prædictæ verum, seu videatur conforme regulis morum, & se, & objectum iisdem regulis conformet, quidquid deinde sit, an sit conforme objecto ut est in re; vel, ut ait Maleficus in 2. d. 5. n. 71. quâ homo conformatur bonitati objecti, ut habet esse objectivum in intellectu, etsi à parte rei bonum non sit. Alia est certitudo derivata ab evidentia metaphysicâ, physicâ, aut morali; & talis certitudo præter connexionem cum veritate objecti ut est in se, (omne enim evidens est speculative verum, & certum) dicit evidentiam, seu lumen evidens infallibiliter connexum cum tali veritate objectivâ; hæc autem certitudo dicitur potius evidentia, quam certitudo, quia non est pura certitudo. Saepè autem dixi, quod pura certitudo differat ab evidentia; quod quælibet evidentia excludat non tantum prudens dubium, & formidinem oppositi, sed etiam omne imprudens dubium, & formidinem oppositi. Contra puram certitudinem non nisi prudens dubium, & prudentem oppositi formidinem excludit, non autem imprudens dubium, & imprudentem oppositi formidinem.

N. 157. Sicut autem supra d. 9. ubi examinavi, an nostræ fidei mysteria sint moraliter evidenter vera, an autem sint tantum certò moraliter vera, ne locus pateret æquivocis, quibus evidentia moralis confunditur cum certitudine morali, dixi nostræ fidei mysteria esse taliter certa, ut excludant omnem prudentem, non autem imprudentem oppositi formidinem: (quidquid deinde sit, an ideo dicenda sint evidenter moraliter vera, ut vult P. Eliz. an tantum certò moraliter vera) ita in presenti, ne in re tot diversis veritatis, & certitudinis generibus subjectâ, ob quæ facilis est confusio, & transitus ab unâ veritate ad aliam, & ab unâ certitudine ad aliam, exponam per ipsam veritatis, & certitudinis explicationem mentem nostram.

N. 158. Prima conclusio: Ad sine peccato formali operandum non est necessarium ut ultimum conscientie judicium sit speculative verum, & multò minus necessarium est, ut sit certum de veritate speculative talis iudicii, seu necesse non est, ut iudicium conformetur objecto ut est in re.

N. 159. Prima pars patet ex d. 5. ubi fusè ostendi contra Jansenitâs, quod invincibilis ignorantia excuset à peccato: ergo ut quis sine peccato operetur, necesse non est, ut ultimum iudicium sit verum speculative, seu sit conforme objecto ut est in re.

N. 160. Altera pars patet: Si enim invincibilis error excuset à peccato formali, adeoque necessarium non est, ut ultimum conscientie

iudicium dirigens ad opus sit conforme ipsi operi, seu objecto ut est in re; multò minus necessarium est, ut detur certitudo de conformitate talis iudicii cum suo objecto, ut est in re: ergo ad sine peccato formali operandum nec requiritur veritas speculative in iudicio dirigente, nec certitudo de eadem veritate logicâ, seu speculative in tali iudicio: ergo ut quis sine peccato formali operetur, nec necessaria est veritas logica, nec certitudo de eadem, seu necessaria non est veritas de non peccato materiali in actu, & objecto, nec certitudo de eadem.

Confirmo 1. Ignorantia, aut invincibilis error de peccato latis est ad sine peccato formali operandum: ergo iudicium speculative falsum latis ad idem est: ergo ad sine peccato formali operandum necesse non est iudicium speculative verum, & multò minus iudicium certum de speculative veritate ejusdem iudicii.

Confirmo 2. quia dictamini invincibiliter erroneo conformari tenemur; sed illud est speculative falsum: ergo dictamini speculative falso conformari tenemur: sed nullus peccat formaliter, conformando se dictamini, cui conformari tenetur; aliâs Deus jubere impossibile: ergo ne quis formaliter peccet, necessaria non est conscientia speculative vera; & multò minus certitudo de speculative veritate ejusdem conscientie.

Confirmo 3. quia velle, quod numquam possumus bene agere, sed eo ipso peccamus, quoties nobis certum non est nos bene materialiter agere, & non peccare materialiter, est velle, quod est supra hominum conditionem, & prudentiam, ut scitè P. Suar. plerumque enim, exceptis quæ fides docet, sunt nobis incerta; & ideo S. Job cap. 9. dicebat: *Verbar omnia opera mea*; & Apost. 1. ad Cor. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum*: sed si, ut bene formaliter operemur, necesse est iudicium certum de bonitate materiali, non datur locus formidini, quam Job, & S. Paulus inculcant: ergo.

Hinc patet 1. timendum valde esse Fagnano, M. Baro, M. Riccio, & illis Catholicis, qui asserunt requiri certitudinem de conformitate speculative, seu logicâ iudicii dirigentis cum suo objecto ut est in re, ad hoc, ut non peccemus formaliter, ne incidunt in Jansenismum. Si enim Jansenismus est, quod sola veritas logica excuset à peccato formali, multò magis erit, quod ut quis à peccato excusetur, non tantum necessaria sit veritas logica, seu conformitas iudicii cum objecto ut est in re, sed etiam necessaria sit certitudo de veritate logicâ, seu de conformitate

mitate iudicii cum objecto ut est in re.

N. 165. Patet 2. quod, si ne quis formaliter peccet, necesse non est, ut iudicium dirigens sit logicè verum, seu conforme suo objecto ut est in re: rursus, si ne quis formaliter peccet, necesse non est, ut illud iudicium sit certum de veritate logica, seu de conformitate sui cum suo objecto ut est in re; eo ipso sequitur, quod iudicium, etsi falsum sit, excusabit à peccato formali, ut patet in errore invincibili; & licet incertum sit de veritate logica sui cum objecto, id est, incertum sit, an iudicium sit tale in representando, quale est objectum in essendo; & an objectum sit tale in re, quale est in mente; poterit, inquam, tale iudicium, etsi incertum de veritate logica sui ipsius, & de naturâ sui objecti, excusare à peccato formali.

N. 166. Patet 3. quod si iudicium excusans à peccato non debet esse verum logicè, nec evidens de veritate logica sui ipsius, & de naturâ objecti, nec certum de eadem veritate logica sui ipsius, & de naturâ objecti; eo ipso sequitur 1. quod iudicium etsi logicè falsum excusabit: 2. quod iudicium etsi inevidens de veritate logica sui, & de naturâ sui objecti, excusabit: 3. quod iudicium etsi incertum de veritate speculativâ, seu logica sui, & de naturâ sui objecti, excusabit: sed iudicium inevidens, & incertum non excludit prudentem formidinem; nam ad minus certitudo necessaria est, ut prudens formido excludatur; & evidentiâ, ut excludatur imprudens: ergo iudicium quamvis prudenter formidolosum de veritate speculativâ sui, & de naturâ objecti, seu prudenter formidolosum de peccato materiali, excusat à peccato formali.

N. 167. Secunda conclusio: Ad honestè formaliter operandum necesse non est, ut ultimum iudicium sit logicè verum de honestate materiali objecti; & multò minùs necessaria est certitudo de veritate speculativâ ejus iudicii, & de honestate objectivâ. Est contra P. Eliz. P. D. Thyr. Palanc. P. Munief. in *Stimulo*, & d. 24. de *Gratiâ* à n. 25. qui esto doceant quod iudicium logicè erroneum de malitiâ objecti excuset à peccato formali, nam invincibilis ignorantia malitiæ excusat; negant tamen, quod error honestet formaliter actionem; adeoque dicunt, quod iudicium, quo falsò invincibiliter judicatur objectum non esse in se malum, sed in se honestum, excuset quidem à peccato formali, non autem honestet formaliter actionem; solum enim iudicium speculativè verum de honestate objecti, ut est in se, honestat formaliter actionem.

P. Eliz. P. Mun. Palanc.

Prima pars probatur ex d. 6. ubi late do. N. cui, quod iudicium, quo invincibiliter judico objectum in se malum, aut in se indifferens, esse in re honestum, aut præceptum, non tantum excuset actionem à peccato formali, sed eandem formaliter honestet: ut enim qui invincibiliter falsò judicat objectum in se bonum, esse in se malum, illud sequendo, peccat formaliter, & non tantum non operatur formaliter honestè; ita qui objectum in se malum judicat invincibiliter erroneè esse in se bonum, aut præceptum, non peccat formaliter: ergo ad operandum formaliter honestè non est necessarium iudicium logicè verum de honestate objecti ut est in se.

Altera pars probatur: quia ad operandum formaliter honestè non est necessarium iudicium logicè verum de honestate objecti: ergo multò minùs est necessaria certitudo, aut evidentiâ de logica veritate, seu de conformitate iudicii cum honestate objecti ut est in se; nec certitudo, aut evidentiâ de objectivâ honestate objecti.

Confirmo, tum quia si veritas speculativa necessaria non est, ut quis non peccet formaliter, cur ut quis formaliter honestè operetur? Tum quia, qui ex errore invincibili putat esse præceptum, quod in re non est præceptum, immò in re est vetitum, sequitur dictamen conscientiae proponens objectum illud ut formaliter honestum, immò illud sequi tenetur: ergo non est, cur non operetur formaliter honestè conformando se illi dictamini.

Hinc patet 1. quod si ad honestè formaliter operandum non est necessarium, ut iudicium proponens honestatem sit logicè verum, nec est necessaria evidentiâ, aut certitudo de veritate speculativâ iudicii cum objecto ut est in re, nec de honestate objectivâ objecti; sequitur 1. quod iudicium proponens honestatem, etsi sit logicè falsum, honestabit formaliter actum, quem dirigit. Sequitur 2. quod iudicium etsi inevidens, & incertum de conformitate sui cum suo objecto ut est in re; & de honestate materiali sui objecti, honestabit formaliter actum: cum autem iudicium inevidens, & incertum non excludat prudentem formidinem, nam prudens formido à certitudine, imprudens à solâ evidentiâ excluditur; hinc est, quod cum iudicio invincibiliter logicè falso, seu representante ut honestum, quod in se est inhonestum; immò cum iudicio inevidenti, & incerto, adeoque non excludente prudentem formidinem de falsitate sui ipsius logica, & de materiali inhonestate objecti peccet.

terit quis honestè formaliter operari.

N. 172. Patet 2. quod si ne formaliter peccem necesse non est iudicium logicè verum de non peccato materiali in actu, & de non malitià in objecto; & multò minus necessaria est certitudo de veritate logicà ejus iudicii, & de non malitià actus, & objecti: rursus si ad formaliter honestè operandum necesse non est, ut iudicium sit logicè verum de materiali honestate objecti; & multò minus certitudo de eadem honestate objectivà; longè minus necessaria erit aliqua evidentia, quæcumque ea sit, de veritate speculativà iudicii, & de non malitià materiali objecti, ne formaliter peccemus. Similiter nulla evidentia necessaria erit de materiali honestate objecti, & de veritate speculativà conscientie, ut honestè formaliter operemur. Imò, si, ne formaliter peccemus, & ut honestè formaliter operemur, necessaria est aliqua evidentia, aut certitudo de veritate speculativà iudicii, & de non inhonestate materiali, aut de materiali honestate objecti; sequitur, quod Deus jubeat impossibilia; & quod in nostrà manu non sit non peccare formaliter, & honestè formaliter operari: nam in meà manu non est in rebus incertis habere certitudinem de veritate speculativà iudicii dictantis probabiliter, aut probabilius tale objectum non esse in re malum; & de naturà objecti ut est in se. Rursus in meà manu non est in re incertà habere iudicium certum de veritate logicà iudicii dictantis objectum esse in re honestum, & de honestate objecti.

N. 173. Hinc Philaetus qu. 1. pag. 10. dixit, quod ut quis certus sit se non peccare, satis sit, ut sequatur iudicium probabile honestè agendi in hac, vel illà materià, quia alioquin requireret à nobis Deus impossibilia; nam habere certum iudicium in particulari de omnibus eligibilibus impossibile est; nam Moralia ut plurimum non sunt demonstrabilia, ut vidimus ex Arist. in Ethicis. Hæc Candidus merito contra requirentes iudicium certum certitudine veritatis speculativè de non peccato, aut de honestate objecti ut est in se. Monco tamen, ne Candidus sui obliviscatur; si enim ut quis non peccet, satis est iudicium probabile, quomodo obligat ad probabilius? Quare hic redit, quod alias dedi ex Caram. contra Philal. tanta enim est vis veritatis, ut, velit, nolit, nostram de licito usu minus probabilis sententiam sequatur.

N. 174. Patet 3. ratio, quâ Jansenistæ ducti sunt ad negandum probabilitatum usum; ratio enim est; quia volunt ad rectè operandum, & ad non peccandum prærequiri dictamen Tom. III.

logicè verum, immò certum, ait P. Carden. d. 4. n. 221. 227. 231. 233. subintellige certitudine veritatis speculativæ de naturà operationis: sed iudicium probabile non semper est logicè verum, & numquam est certum de veritate speculativà sui ipsius; ergo non sufficit. Similiter ostenditur, quantum non recedant à Jansenio, qui ad rectè operandum prærequirunt dictamen certum speculativè verum de naturà operationis, seu de non peccato, aut honestate materiali operis. Sequitur enim electionem sub errore invincibili, quod sit præcepta, non honestare actum; & sub errore invincibili, quod sit vetita, non inficere actum. Addo peculiare Jansenii errores non oriri ex certitudine; nam nos quoque admittimus necessarium esse iudicium certum (at de veritate practicà) de non peccato; sed ex certitudine veritatis speculativè de actione, & objecto ut sunt in se; atque adeo magis derivantur à necessitate iudicii speculativè veri de objecto ut est in se, (quod iudicium logicè verum necessarium volunt ad non formaliter peccandum, & ad formaliter honestè operandum) quàm à necessitate iudicii certi.

Dices 1. repugnare, ut quis honestè formaliter operetur cum prudenti formidine de inhonestate objecti, & actionis: ergo ut quis honestè formaliter operetur, necesse est, ut iudicium sit certum de materiali honestate objecti, seu ut excludat omnem prudentem formidinem de materiali inhonestate objecti.

Respondeo, quod sicut non repugnat, ut quis sine peccato formali operetur cum prudenti formidine peccati materialis, ita nec repugnat, ut quis honestè formaliter operetur cum prudenti formidine de non honestate, immò de inhonestate materiali objecti: ut enim dixi in 1. conclus. ne quis formaliter peccet, necesse non est iudicium logicè verum de non malitià materiali actus, & objecti; & multò minus iudicium certum de veritate non malitiæ materialis actus, & objecti. Sicut ergo, ne quis peccet formaliter, non est necessaria certitudo de non malitià materiali actus, & objecti, adeoque cum prudenti formidine, saltem reflexà, de eadem materiali malitià actus, & objecti, optimè stat, quod quis ponendo eum actum, & sequendo illud objectum non peccet formaliter; ita, ut quis formaliter honestè operetur, necessaria non est certitudo excludens omnem prudentem formidinem de falsitate logicà iudicii, & de malitià materiali actus, & objecti; quin cum dictà prudenti formidine de non veritate logicà, & de non honestate

D ij mate-

materiali actus, & objecti potest quis formaliter honeste operari.

N. Dices 2. Operans cum prudenti formidine peccati peccat; & ideo *sect. 4.* diximus necessariam esse certitudinem non peccati, ne peccemus: ergo nobis contradicimus, dum modò dicimus, quòd, ne quis peccet, necessaria non sit certitudo de non peccato; immò quòd quis non peccet, etsi operetur cum prudenti formidine peccati.

N. Sed contra; quia quod dixi *sect. 4.* est, quòd aliqua certitudo non peccati necessaria sit, ne peccemus. Quod modò dico est, non esse necessariam veritatem logicam, & multò minùs necessariam esse certitudinem de conformitate logicà iudicii cum objecto ut est in re; adeoque nego necessariam esse certitudinem fundatam in veritate speculativà de non peccato materiali in actu, & de non malitià materiali in objecto. Quare, quod nego est, requiri certitudinem veritatis speculativæ, sive derivatam, sive non, ab evidentia, cum de fide certum sit, quòd ignorantia invincibilis excuset; & per me probabilius sit, quòd error invincibilis de materiali honestate objecti in se veriti honestet formaliter actionem: ergo ad non peccandum formaliter non est necessaria veritas speculativa iudicii cum suo objecto, & multò minùs certitudo de eadem: ergo nulla in me contradictio; nam negatà adhuc hanc certitudinem de non malitià materiali actus, & objecti, adstruo aliam de non malitià materiali actus, quæ certitudo est necessaria ad non peccandum formaliter.

N. Distinguenda ergo est certitudo de non malitià materiali à certitudine de non malitià formali, sunt enim separabiles, & una stare potest sine alià; immò cum incertitudine, seu cum prudenti formidine de malitià materiali actus, & objecti stare potest certitudo excludens prudentem formidinem de malitià formali: sed ad non peccandum formaliter necessaria non est certitudo de non malitià materiali, sed satis est certitudo de non malitià formali: ergo potest quis prudenter formidare de malitià materiali actus, & objecti, ut est in se, & adhuc esse certus de non malitià formali actus. Confirmo: Sicut enim possum prudenter formidare de veritate logicà iudicii, & simul esse certus de veritate practicà illius; ita possum prudenter formidare de malitià materiali actus, & simul esse certus de non malitià formali illius, de quo plura infra. Ita iudex ex. gr. non est speculativè certus de veritate delicti plenè probati, quin prudenter formidare potest de veritate delicti; & tamen est certus

de formali honestate suæ sententiæ. Ego non sum certus de veritate causæ disputantis me à jejuniis; & tamen sum certus de honestate formali non jejunii, præcipiente Superiore.

Alia igitur est certitudo de veritate practica objecti, alia de veritate speculativà objecti; seu quòd ita sit in se, ut est in mente, & econtra ita in mente, ut est in se. Ad licentiam ex. gr. pingendum non est necessaria certitudo de naturà picturæ ut est in se, seu ut certus sum speculativè, quòd pictura sit in se licita; sed satis est certitudo de naturà picturæ, ut est in meo iudicio prudenti. Licet ergo prudenter formidem, seu certus non sum de licentià picturæ ut est in se; sum tamen certus de licentià picturæ in se, ut substat meo iudicio certò probabili de licentià; ut patet in invincibiliter errante, qui non est certus speculativè, seu de naturà mendacii ut est in se; est tamen certus de licentià mendacii, ut est in iudicio, proponente mendacium invincibiliter ut præceptum.

Addo 1. aliud esse, quòd non sit necessaria certitudo de non peccato materiali ne formaliter peccem; aliud, quòd non sit necessaria certitudo de non peccato formali; illud est verum, hoc falsum. Addo 2. ex eo quòd non detur certitudo de non peccato materiali, non inferri, quòd detur prudenti formido de peccato materiali. Aliud enim est, non sum certus; aliud, prudenter formido: etsi enim, qui prudenter formidat, non sit certus, non omnis tamen, qui non est certus, prudenter formidat; qui enim dormit, nec est certus, nec prudenter formidat. Quod dixi, est, quòd certitudo excludat tantum prudentem formidinem; non autem dixi, quòd incertitudo trahat secum prudentem formidinem; satis enim est, ut hæc possibilis sit cum incertitudine, non autem necesse est, ut illi semper coexistat.

Quia tamen possibili posito in actu nulla est repugnantia, adeoque si cum incertitudine existeret potest formido prudens, adhuc argumentum urget, quomodo cum incertitudine, seu prudenti formidine de malitià materiali actus, & objecti stet certitudo de non peccato formali; ideo tenendum est quòd dixi, nempe, quòd, ne quis formaliter peccet, necessaria est certitudo de non peccato formali, seu ne prudenter formidet de peccato formali; sicut, ne quis materialiter peccet, necessaria est certitudo excludens prudentem formidinem de peccato materiali; attamen ne quis formaliter peccet, necessaria non est certitudo excludens prudentem formidinem de peccato materiali. Hoc,

Hoc, nisi fallor, ab omni Catholico dicendum. Nam omnes docent, quod, ne quis peccet, necessarium non sit iudicium logicè verum de non peccato, cum de fide sit, quod error, & ignorantia invincibilis peccati excuset à peccato; & multo minùs quod sit necessarium iudicium certum de logicà veritate iudicii, & de non malitià materiali objecti, ut est in se: sed ubi non adest certitudo, adeste potest prudens formido: ergo cum in non peccante sæpe non adsit, nec iudicium logicè verum, nec certum de veritate logicà iudicii, & de non malitià materiali objecti, eo ipso in non formaliter peccante sæpe adest prudens formido de falsitate logicà iudicii, & de malitià materiali objecti: ergo cum iudicio prudenter formidoloso de sui falsitate logicà, & de malitià materiali actus, & objecti stat certitudo excludens omnem prudentem peccati formalis formidinem; nam certum de fide est, quod sequens iudicium invincibiliter falsum de non malitià materiali objecti non peccet formaliter.

Confirmo: Opinio probabilissima sæpe est falsa, & ut Fides docet, excusat à peccato; sed si sæpe est falsa, non est vera, nec certa de veritate logicà sui, nec de non malitià materiali objecti; ergo de his est incertitas sed si de his est incerta, prudenter formidat de his, nam, ut ait P. D. Thyrus *dist. 10. n. 97.* formido logica, seu consistens in iudicio de possibilitate falsitatis est essentialis omni opinioni ut distinguitur à scientià, & fide: ergo iudicium excusans à peccato formali potest optimè stare cum prudenti formidine de falsitate logicà ejusdem iudicii, & de malitià materiali tui actus, & objecti; possum enim reflectere ad motiva iudicii oppositi, & ob ea prudenter formidare de falsitate logicà mei iudicii mihi probabilioris, & de malitià materiali actus, & objecti.

§. II.

Quæ certitudo de non peccato sit necessaria ad non peccandum formaliter; & quæ de honestate ad honestè formaliter operandum?

S U M M A R I U M.

Ne formaliter peccem necessarium est iudicium practicè verum, seu quod se, & suum objectum proponat ut conforme regulis morum, n. 185. Cur? n. 186.

Illud iudicium practicè verum debet esse saltem moraliter certum de veritate practicà, n. 187. Cur? n. 188.

Certitudo requisita est certitudo excludens omnem prudentem falsitatis practicæ, seu disfor-

Tom. III.

mitatis iudicii, actus, & objecti, cum regulis morum, formidinem, ib.

Non est necessaria evidentia de non peccato formali, sed satis certitudo excludens omnem prudentem de peccato formali formidinem, n. 189.

Reflexisse volunt necessariam evidentiam excludentem omnem etiam imprudentis de peccato formali formidinem, n. 190.

DD. utriusque sententiæ negantis, & affirmantis necessariam evidentiam de non peccato formali, ib.

Aristoteles ait, esse indisciplinati querere plus, quam moralem certitudinem in re morali, n. 191.

Glossa S. Thomæ in idem, ib.

Ait S. Thom. satis aliquam certitudinem? ib.

Idem ait S. Antoninus, ib.

Undenam ex S. Anton. colligatur moralis certitudo necessaria ad non peccandum formaliter? ibid.

Rationes à n. 191. ad 197.

Quia imprudens formido peccati formalis nec est dubium positivum, nec negativum de peccato formali, n. 192.

Quid dubium positivum, quid negativum, ib.

Sicut ut obliget credere fide Divinâ satis est certitudo moralis speculativa de veritate credenda, nec est necessaria evidentia excludens omnem imprudentem formidinem; & ut quis obedire tendatur, satis certitudo moralis de existentia legis; ita ut quis possit, immò teneatur honestè operari, satis certitudo moralis excludens omnem tantum prudentem, non autem etiam imprudentem peccati formidinem, à n. 193. ad 195.

Ad credendum fide Divinâ necessaria est certitudo moralis de revelatione, non autem satis notitia probabilis, ut vult Pontius, n. 194.

Damnata ab Innoc. exponitur, ib.

An certitudo sit necessaria, ut quis obligetur credere fide Divinâ, & ut quis obligetur operari actus voluntatis supernaturales? ib.

Satis est certitudo moralis, nec est necessaria evidentia moralis revelationis, excludens omnem imprudentem de non revelatione formidinem, ut teneat credere revelationem, n. 195.

Eadem certitudo satis, ut honestè operer, ib.

Omnis conscientia scrupulosa excusat à peccato DD. scrupulus quid? n. 196.

Agere contra conscientiam scrupulosam est agere contra scrupulum, n. 197.

Remedia contra scrupulos, ib.

Conscientia scrupulosa est ignorans, & superba, ib.

Dico quod ad honestè formaliter operandum satis iudicium practicè verum; immò necessarium, ut illud sit certum de veritate practicà, non autem ut sit evidens, n. 198.

D iij

Ra-

Rationes à n. 199. ad 204.

Alitis fidei putativè Divina est formaliter honestas, & meritoria, n. 200.

In aliis materiis, in quibus exigitur certitudo, satis quæ tollat prudentem formidinem oppositi. Exempla, n. 203.

Iuxta Probabilioristas tuentes ad solum actum logicè verum sequi posse actum formaliter honestum, pauci ex Sanctis honestè formaliter operati erunt, n. 204.

Epilogus conclusionum præcedentium; n. 205.

Rationes, n. 206. 207.

Ad honestè formaliter operandum satis est certitudo, excludens omnem prudentem de peccato formalis formidinem, n. 207.

Hinc cum omnis opinio certè probabilis sit per se essentialiter connexa cum non peccato formali, aut cum honestate formali, eo ipso est certa de illis, ib.

N.
184.

Negavi §. *antec.* necessariam esse logicam veritatem; & multò magis negavi necessariam esse certitudinem de ejusdem judicii logica veritate; seu de conformitate judicii cum objecto ut est in re; & de naturà objecti ut est in re, ad sine peccato formali operandum. Similiter negavi ad honestè formaliter operandum necessitatem judicii logicè veri, seu conformis objecto ut est in re; & multò magis negavi judicii certi de eadem conformitate logicà, seu speculativà judicii cum honestate ut est in re; & de honestate objectivà necessitatem. Modò decidendum quæ certitudo non peccati necessaria sit ad non peccandum formaliter; & quæ certitudo honestatis ad formaliter, honestè operandum.

N.

185.

Prima conclusio: Ad sine peccato formaliter operandum necessarium est judicium practicè verum, seu judicium, quod te, & suum objectum proponat ut conforme regulis morum.

N.

186.

Patet; quia necessarium non est judicium logicè verum, ut dixi §. *ant.* ergo satis, & necessarium est, ut sit practicè verum, seu ut sit regulis morum conforme, & te, & opus tibi, & illis conformet, & dixi d. 5. & 6. Cōfirmo; quia aliquod judicium moraliter rectum necessarium est ad non peccandum formaliter; sed non est necessarium judicium speculativè verum, seu rectum, ut patet ex d. 5. & 6. & ex §. *antec.* ergo necessarium est judicium practicè verum.

N.

187.

Secunda conclusio: Necessè est, ut illud judicium practicè verum sit saltem moraliter certum de eadem veritate practicà, seu de conformitate sui, & operis à se directi cum regulis morum.

Patet; quia aliqua certitudo semper est necessaria ad non peccandum formaliter, ut ferè omnes Theologi sentiunt, & probavi *sect. 1. §. 2. & sect. 4.* Icd certitudo de veritate speculativà judicii, seu de conformitate judicii cum objecto ut est in re; & de eo quod objectum ita sit in re, ut est in judicio, plerumque in rebus incertis, est impossibilis; ergo talis certitudo, etsi duntaxat moralis, de veritate logicà judicii, seu ut objectum ita sit in mente, ut est in re; & ita in re, ut est in mente, non est necessaria. Confirmo: Veritas necessaria ad non formaliter peccandum est veritas practicà, seu conformitas judicii, & objecti ut est in judicio cum regulis morum; ergo certitudo de practicà veritate est necessaria ad non peccandum formaliter; sed certitudo de veritate practicà excludit omnem prudentem formidinem falsitatis practicæ; omnis enim certitudo excludit prudentem formidinem sui oppositi: ergo certitudo necessaria ad non formaliter peccandum est certitudo excludens omnem prudentem formidinem de falsitate practicæ, seu de disformitate judicii, actus, & objecti cum regulis morum; id est, est certitudo excludens omnem prudentem formidinem peccati formalis.

Tertia conclusio: Necessè non est, ut hæc certitudo de non peccato formali ornatur ad evidentiam; sed satis ut sit certitudo moralis, id est, sit certitudo, excludens omnem prudentem formidinem de peccato formali, seu de non conformitate talis judicii, & operis cum regulis morum; non autem necesse est, ut sit etiam exclusivè omnis imprudentis formidinis de peccato formali.

Est contra Reflexistas, qui volunt, quod ultimum conscientie judicium non tantum debet esse purè moraliter certum, seu exclusivum omnis prudentis formidinis de peccato formali, sed etiam esse debeat saltem moraliter evidens, seu exclusivum omnis etiam imprudentis formidinis; nam evidentia superaddit certitudini exclusionem omnis formidinis etiam imprudentis, ut dixi d. 9. & sæpe hic, & alibi. Est, inquam, contra P. Moyam *tom. 1. qu. 6. & tom. 2. qu. 8. P. P. Carden. tom. 1. d. 10. n. 75. & d. 15. cap. 4. & tom. 3. d. 56. & tom. 4. disp. 4. P. Ovied. 1. 2. tr. 5. contr. 1. pu. 2. n. 11. P. Teril. P. Fabri. P. Arto. & alios passim.* At nostra conclusio est Arist. S. Thom. P. Vasq. 1. 2. d. 62. cap. 5. P. Sanc. 8. *lib. 1. Sum. cap. 9. n. 16. & lib. 6. cap. 3. ubi ait, Deum solum obligare operari cum moralis certitudine, qualis in opinione probabilis reperitur;* P. de la Fuente *disp. 4. cap. 6. P. Thom. P. Thyrsi disp. 10. n. 30. Palanci, & Probabiliori-*

bilioristarum, nec non aliorum, quos dabo
feli. 8.

N. Probatur 1. autoritate, prima ex Aristot.
191. 1. Ethic. qui ait: *Disciplinati est in unaquaque*
Aristot. *re certitudinem querere juxta exigentiam ma-*
8. Tho. *teria; aque autem vitiosum est persuadentem*
querere mathematicam, & moralem demonstra-
tionem: ergo exigere in re morali plus quam
moralem certitudinem dictaminis cum re-
gulis morum, seu de non peccato, est indis-
ciplinati. Secunda est S. Thom. in 1. Ethic.
ubi exponens verba Philosophi 1. Ethic. cap.
1. dicentis, *Certum enim non similiter in omni-*
bis sermonibus querendum est; ait S. D. *Mate-*
ria moralis talis est, quod non est conveniens cer-
titudo, id est, que est ex evidentiâ: & ad alia
Aristotelis, *Oportet grosse, & figurative veri-*
tatem ostendere, subdit S. D. *Id est, verosimili-*
ter, & hoc est procedere ex propriis principiis
hujus scientie; (verba, quoties de practica
probabilitate agitur, bene tenenda) *& sic est*
manifestum, quod materia moralis est varia, &
& dissimilis, non habens omnimodam certitudi-
nem. Et 2. 2. qn. 60. art. 3. ad 1. hæc habet:
In humanis actibus invenitur aliqua certitudo,
non quidem sicut in demonstrativis, sed secun-
dum quod convenit tali materie: sed certitudo
conveniens materie morali est moralis, seu
est certitudo practice conformitatis judicii,
& operationis ab eo directæ, & objecti cum
regulis morum: ergo talis certitudo conve-
nit dictamini, & actibus. Tertia S. Anton.
1. p. Sum. tit. 3. cap. 10. §. 10. reg. 7. dicentis:
In humanis agibilibus, que tantam habent va-
rietatem, teste Arist. & experientia, sufficit ta-
lis certitudo, que non semper scrupulos omnes
abjiciat; (id est, non est necessaria evidentiâ
moralis) *sed sufficit, ut contemnat, & superet eos.*
S. Leo. Ad quod optime facit illud Leonis Papæ di-
centis: In his, quæ dubia fuerint, vel obseu-
ra, id noverimus sequendum, quod nec præ-
ceptis Evangelicis contrarium, nec decretis
SS. Patrum inveniat adversum, dist. 14.
cap. *Sicut quedam.* Ista autem certitudo mo-
ralis colligitur ex uno trium modorum, vi-
delicet ex alterius autoritate, quod perti-
net ad insipientes, qui scilicet per alios eru-
diuntur in doctrinis, & addiscunt, & obe-
diunt, juxta illud Deuter. 14. *Interroga Pa-*
trém tuum, & annuntiabit. Secundus modus
ex propria eruditione, quod convenit pro-
ficientibus studendo in Scripturis juxta
illud Prov. 27. *Stude sapientie Fili mi.* Tertius
modus ex circumspectione circumstantia-
rum, & hoc quoad perfectos. Hæc S. Anton.
Ecce undenam juxta S. Anton. colligatur
certitudo moralis necessaria ad non peccan-
dum formaliter. Idem habent Caietanus, &

alii, quos dabo feli. 8. eo enim ipso quod di-
cunt omnem opinionem practice certo pro-
babilem esse per se ipsam formaliter judicium
certum de non peccato, eo ipso supponunt
fatis esse certitudinem moralem.

Probatur 2. eo medio, quo Adversarii tu-
N. entes necessariam esse evidentiâ moralem
192. de non peccato, exclusivam omnis etiam im-
prudens de eo formidinis, suadent suam
conclusionem. Ad recte moraliter operan-
dum satis est bona fides de honestate, & li-
centiâ operationis, id est, prudens judicium,
quo quis putet hoc opus sibi licere: sed talis
bona fides, seu prudens judicium de operis
licentiâ stat cum imprudenti formidine de
ejus non licentiâ, seu de peccato: ergo ad
recte moraliter operandum satis est judicium
moraliter certum, seu compossibile cum im-
prudenti formidine peccati. Maior est certa
ex Adversariis. Minor probatur: quia pruden-
ter inculpabiliter judicare, *Hoc mihi li-*
cet; & ex defectu evidentiæ moralis formi-
dare imprudenter, *Hoc mihi non licet,* non
opponuntur; ergo simul stare possunt: ergo
ad licite operandum non est necessarium ju-
dicium de licentiâ operis moraliter evidens,
seu excludens omnem etiam imprudentem
de non licentiâ formidinem. Antecedens
probatur: Eatenus bona fides de licentiâ
operis, & imprudens formido de ejus non
licentiâ opponerentur, quatenus talis im-
prudens formido de non licentiâ est dubium,
positivum, aut negativum, de non licentiâ
operis, seu est dubium de peccato: sed im-
prudens formido peccati nec est dubium
positivum, nec negativum de peccato, quia
dubium in rigore est suspensio omnis assen-
sus cum hac differentiâ, quod tunc dubito
positive, cum suspendo omnem assensum
utriusque partis, quia neutrum motivum sa-
tis prudenter me movet; tunc dubito nega-
tive, cum suspendo omnem assensum utrius-
que partis, eo quia utraque caret omni fun-
damento: in nostro autem casu, quia habeo
prudens pro non peccato motivum, habeo
bonam fidem, seu prudens pro non peccato
judicium: ergo judicium prudens de non
peccato, & formido imprudens de peccato,
non opponuntur.

Probatur 3. ratione ex paritate inrefraga-
N. bili, quam ferè omnes T. T. tuentur, ut dixi
193. d. 9. contra P. Eliz. nec dissentit M. Baro
P. Eliz. 2. p. Manuduct. d. 1. sect. 1. cum Scotista, M. Baro
quem laudat. Docent itaque ferè omnes
T. T. ad actum fidei Divinæ imperandum
satis esse certitudinem moralem speculati-
vam de veritate credendâ, compossibilem
cum involuntariâ formidine de eadem veri-
tate;

tate; nec necessariam esse moralem rei credende evidentiam, exclusivam omnis imprudentis formidinis; immo *d. 9.* dedi eximium Concilii Africani exemplum pro evidentiâ credibilitatis, & non evidentiâ veritatis; & *ib.* probavi, quod sicut ut quis obedire teneatur, necessaria non est moralis evidentia, sed satis est moralis certitudo de existentia legis; ita ut quis credere teneatur, non est necessaria evidentia moralis, sed satis est certitudo moralis de existentia revelationis, & veritate mysteriorum.

N. Dixi ad veritatem fidei credendam satis esse moralem certitudinem de ejus revelatione; ita tamen satis est, ut necessaria sit, ut

Inn. XI. suppono; quia Innoc. XI. damnavit satis esse notitiam probabilem revelationis. Quare

Pontius. non est audiendus Pontius Scotista in 3. *diff.* 25. *qu. 2. n.* 356. qui ait sufficere iudicium

Caram. probabile; contra quem fusi Caram. *lib. 4.* in *Dialexi* à *n.* 407. & nos etiam in *Tract. de Fide*;

quâ enim ratione credam firmiter revelationem, si eam probabiliter tantum existere puto, & de eâ prudenter formido? Similiter falsum docet, quod sit tantum probabile Hostiam publico cultui expositam esse consecratam; est enim, ut dixi *sect. 2. §. 2.* saltem ita moraliter certâ certitudine morali imperfectâ, ac est, quod talis homo sit Rex; alias non teneretur eam adorare: eo modo, quo nemo tenetur obedire Regi, Patri, Prælato, nisi sit moraliter certus, quod talis homo sit suus Rex, Pater, Prælatus: ergo cum ego teneam Hostiam publico cultui expositam adorare, (tandem magis quod non nisi per summam injuriam Sacerdos non possit præsumi tam impius) eo ipso est moraliter certum eam esse consecratam. Vid. quæ dedi *sect. 2. §. 2.* ex C. de Lugo *d. 1.* de Fide à *n.* 313. & Caram. in *Dialexi* *n.* 734. qui volunt maiorem prærequiri certitudinem, ut teneam credere per fidem supernaturalem, quam ut exerceam actus supernaturales voluntatis, nempe adorare; ut enim credere teneam, prærequirunt rigorosam revelationis certitudinem; non ita ut teneam obedire prærequiratur rigorosa legis existentia; & ideo, inquirunt, licet non teneam absolutè credere Hostiam esse ritè consecratam, seu in eâ esse Christum D. teneor tamen adorare, quia est actus voluntatis, ad quem certò obligor, etsi non detur tanta certitudo, quanta requiritur, ut actum fidei supernaturalem exerceam; & hoc etiam discrimen dedisse S. Th.

C. de Lugo, Caram.

S. Tho. 2. 2. *qu. 1. art. 3. ad 1.* inter virtutes intellectus, & voluntatis quoad actuum obligationem. Breviter, ut credere teneam fide supernaturali, prærequirunt evidentiam credibi-

litate, & credenditate de revelatione, immò certitudinem moralem de existentia revelationis, non ita ut teneam obedire, nam moralis certitudo suscipit plus, & minus pro differentia materiæ; ait C. de Lugo. Ego tamen quid de hoc sentiam, supra dixi à *C. de Lugo n.* 33.

His positis, ita arguo: Ut Fideles mysteria N. fidei credere teneantur, non est necessaria evidentiâ moralis de existentia revelationis, & rerum credendarum, sed satis certitudo moralis composibilis cum imprudenti formidine non existentie revelationis, & mysteriorum: ergo ut homines teneantur, quanto magis ut possint, honestè operari, necessaria non est evidentiâ moralis de præcepto, & de honestate rei præceptæ exclusivâ omnis imprudentis formidinis de non existentia præcepti, & de non honestate rei præceptæ; sed satis erit certitudo moralis de existentia præcepti, & de honestate rei præceptæ, exclusivâ omnis prudentis, non autem imprudentis formidinis de non præcepto, & non honestate. Sanè si ut homines imperpetuum firmissimum Fidei Divinæ actum, satis est certitudo moralis de existentia revelationis, & mysteriorum, composibilis cum imprudenti formidine de non existentia revelationis, & mysteriorum; nec Deus obligat Fideles ad evidentiam moralem horum; immò Fides non esset libera, si revelatio, & mysteria essent moraliter evidentiâ; quomodo dici potest, quod ut Fideles honestissimè operentur, non satis sit certitudo moralis de licentiâ, & honestate operis composibilis cum imprudenti formidine de ejusdem non licentiâ, & non honestate, sed necessaria sit moralis evidentiâ exclusivâ omnis imprudentis formidinis de non licentiâ, & non honestate ejus operis? Certè nemo mihi hoc persuadebit; tam enim Fidelis tenetur præcepto fidei, quam aliarum virtutum: ergo si ut credat, immò ut credere teneatur, satis est certitudo moralis de existentia revelationis, & præcepti mysteriorum credendorum; composibilis cum involuntaria formidine de non revelatione, & falsitate mysteriorum, multò magis ut Fideles teneantur honestè operari, satis erit moralis certitudo de existentia præcepti, & honestate rei præceptæ, exclusivâ quidem omnis prudentis, non verò omnis imprudentis formidinis de inonestate ejusdem operationis. Ego nec umbram disparitatis video, immò eò magis paritas urget, quò magis necessaria ad salutem est Fides, ac sint aliarum virtutum actus.

Probatur 4. aliâ doctrinâ Theologis certissimâ. Omnis conscientia scrupulosa certò excusat

excusat à peccato, ut omnes docent eum P. Sanch. lib. 1. Sum. cap. 10. P. Palao tom. 1. tr. 1. d. 4. pun. 1. P. Ovicd. 1. 2. tr. 5. contr. 5. qui bene advertit, scrupulum esse vel apprehensionem, vel iudicium vere speculativum de malitia, contra quod licet operari; M. Tapia tom. 1. lib. 1. qu. 8. art. 22. 23. 24. & alii passim: sed conscientia scrupulosa unitur imprudenti formidini de peccato; est enim apprehensio suavis de peccato, mixta prudenti iudicio de non peccato, ad quam apprehensionem sequitur imprudens formido peccati: ergo imprudens peccati formido non tollit iudicium moraliter certum, & prudens de non peccato: ergo cum imprudenti formidine de peccato stare potest impossibilitas peccati, quæ utique excusat à peccato; prudens enim de non peccato iudicium est formalis impossibilitas peccati.

N. 197. Nota autem, quod quando dicitur licitum esse, immo sæpe agendum contra conscientiam scrupulosam, proprie loquendo, non agitur contra conscientiam, sed contra scrupulum, seu inanem peccati formidinem iunctam conscientiæ, ut bene Herinex tom. 2. d. 4. n. 45. ubi assignat radices, & remedia pro scrupulosis. Ait autem Caram. in Dialect. pag. mibi 234. in Epist. quæ mentem C. Pallav. examinat, quod scrupulosa conscientia, est conscientia superba, & ignorans; superbus enim, si doctus sit, non habet scrupulos; ignorans, si humilis sit, eos etiam non habet, nam doctus paret: ergo is tantum eos habet, qui est superbus, & ignorans. Præ cæteris vide M. Tapiam l.c. & S. Anton. l.c. §. 10. per totum, ubi optima habet pro conscientia scrupulosa.

N. 198. Quarta conclusio: Ad formaliter honestè operandum satis est iudicium practicè verum, seu proponens objectum ut formaliter honestum, & conforme regulis morum. Rursum satis, & necessarium est, ut iudicium illud sit moraliter certum, seu detur moralis certitudo de eadem practicà veritate, excludens omnem prudentem formidinem de non honestate formali actus, non autem necessaria est moralis evidentia exclusiva omnis imprudentis formidinis de eadem non honestate formali actus.

N. 199. Prima pars probatur; quia error, quo objectum in se malum, aut non honestum, credo invincibiliter honestum, honestat formaliter actum, ut docui d. 6. nam iudicium etsi speculative falsum, est tamen practicè verum, & representat se, & objectum ut conforme regulis morum: ergo ad honestè formaliter operandum satis est, ut ultimum conscientia iudicium sit practicè verum.

Confirmo tum ex dictis n. 193. ad 195. N. 200. paritate actus Fidei putativè Divinæ; & actus adorationis circa Hostiam, quæ certo moraliter putatur consecrata, & tamen non est; qui actus sunt formaliter honesti, & meritorii, etsi sequantur ad iudicium logicè falsum; tum quia si ad honestè formaliter operandum satis non esset iudicium practicè verum, seu proponens, sive verè, sive falso objectum ut honestum, non esset in manu hominis vias suas facere bonas, sed tantum non malas.

N. 201. Secunda pars probatur; quia ad non peccandum formaliter, certitudo moralis requiritur de non peccato formali, seu de non difformitate iudicii, & objecti, & actus, ut ei iudicio substant, cum regulis morum: ergo ad operandum formaliter honestè requiritur moralis certitudo de formali honestate, seu de conformitate iudicii, & objecti cum regulis morum.

N. 202. Tertia pars probatur iisdem argumentis, quibus exclusi necessitatem evidentie moralis de non difformitate practicæ, seu de non difformitate iudicii cum regulis morum; & de non difformitate actus, & objecti cum eodem iudicio, & morum regulis, ut dixi in 3. conclus. Vt enim ad non peccandum formaliter satis est certitudo moralis excludens omnem prudentem formidinem de peccato formali, seu de difformitate practicæ, nempe iudicii, objecti, & actus cum regulis morum: non autem necessaria est evidentia moralis exclusiva omnis imprudentis formidinis de dictâ difformitate, seu de peccato formali. Ita ad formaliter honestè operandum satis erit moralis certitudo excludens omnem prudentem, non autem omnem imprudentem formidinem de non conformitate practicæ iudicii cum regulis morum; nec non actus, & objecti cum eo iudicio, & morum regulis.

N. 203. Confirmo ex P. de la Fuente dist. 4. cap. 6. quia in plerisque aliis materiis, in quibus exigitur certitudo, non est necessaria certitudo semper unita cum veritate objecti, & quæ convincat speculative intellectum, & excludat omnem etiam imprudentem formidinem; ex. gr. per hoc ipsum, quod quis inter Catholicos sit natus, est moraliter certus de suo Baptismo; & per hoc quod Hostia exponatur, est moraliter certus de Christi D. presentia; nec quia homo potest imprudenter dubitare de Baptismo, aut Hostie consecratione, potest illum reiterare; & potest huic absolutam adorationem negare: ergo si in ferè omnibus materiis satis est certitudo moralis unita imprudenti formidini,

midini, immò sæpe falsitati logicæ; ita satis erit moralis certitudo unita imprudenti formidini, immò falsitati logicæ, ut quis honestè formaliter operetur.

N. Hinc patet eos Probabilioristas, nempe
204. P. D. Thyrsus, Palanc. & P. Muniel. qui
P. Thyrsus, Palanc.
P. Muniel, Palanc.
excusare à peccato formali, ut fides docet, volunt tamen, quòd nullus actus sit formaliter honestus, nisi sequatur ad iudicium logicè verum; patet, inquam, eos probabilioristas negare debere honestatem formalem cuilibet actui, qui non sequatur ad iudicium evidenter logicè verum; nam ut actus sit formaliter honestus, non satis est, ut sequatur ad iudicium logicè verum; etenim plura iudicia imprudentia sunt logicè vera; nemo autem dicet, quòd actus ad ea sequentes sint formaliter honesti: ergo ut actus sit formaliter honestus non satis est, ut sequatur ad iudicium logicè verum. Rursus non satis est, ut sequatur ad iudicium moraliter certum, nam plura ex his sunt logicè falsa: ergo nullus dabitur actus formaliter honestus, nisi sequatur ad iudicium evidenter logicè verum: ergo nemo poterit honestè formaliter operari, nisi habeat evidentiam de logicà veritate. Si autem hoc ita est, quam pauci etiam ex viris insigni sanctitate conspicuis honestè formaliter operati sunt; immò in rebus incertis, quia evidentia impossibilis est, & certitudo moralis satis non est, cum sæpe uniatur falsitati logicæ, nullus poterit honestè formaliter operari.

N. Quinta conclusio, quæ est quasi omnium
205. epilogus. Ad fine peccato formali, & ad honestè formaliter operandum necesse non est, ut ultimum conscientia iudicium sit speculativè verum, seu tale sit in repræsentando, quale est ejus objectum in essendo. Multo minus necesse est, ut detur certitudo, aut evidentia de eadem speculativà iudicii cum suo objecto conformitate, seu ut illud iudicium sit certum, aut evidens de veritate speculativà sui, & de naturà sui objecti, quòd tale sit in re, quale est in mente; & tale in mente, quale in re. Quare ut conscientia sit certa de non peccato formali, satis est certitudo prudentis ad non peccatum formale adhesionis, exclusiva omnis prudentis ad peccatum formale adhesionis: & ut sit certa de honestate formali, satis est certitudo prudentis ad honestatem formalem adhesionis, exclusiva omnis prudentis ad non honestatem formalem adhesionis.

N. Prima pars de non necessitate veritatis
206. speculativæ, & multo magis de non necessitate evidentia, aut certitudinis de eadem ve-

ritate speculativà, seu de naturà objecti ut est in se, & de conformitate conscientia cum objecto, ut est in re, patet ex dictis §. 1.

N. Altera pars patet tum ex dictis §. 2. tum quia si ad fine peccato, aut ad honestè formaliter operandum necesse non est, ut ultimum conscientia iudicium sit speculativè verum, ita ut objectum ita sit in iudicio, ut est in re, & ita in re, ut est in mente: & si multo minus necessaria est evidentia, aut certitudo de eadem conformitate logicà iudicii cum objecto ut est in re, & objecti ut est in re, cum iudicio; eo ipso necessario sequitur, quòd satis erit, ut ultimum conscientia iudicium sit practicè verum, seu sit conforme regulis morum, ejusque objectum sit ipsi iudicio, & morum regulis conforme. Rursus necessario sequitur, quòd satis erit, ut detur pura certitudo moralis de hac practica conformitate iudicii, actus, & objecti inter se, & cum regulis morum, exclusiva omnis prudentis de peccato, aut de non honestate formidinis: ergo ad fine peccato formali operandum satis erit certitudo prudentis ad non peccatum formale adhesionis, exclusiva omnis prudentis de peccato formali formidinis, & adhesionis: & ad formaliter honestè operandum satis erit certitudo prudentis, ad honestatem formalem adhesionis, exclusiva omnis prudentis de non honestate, aut inhonestate formali adhesionis, & formidinis: ergo cum certitudo sit infallibilis connexio, satis erit iudicium infallibiliter connexum cum non peccato formali, aut cum honestate formali, ad non peccatum formaliter, aut ad honestè formaliter operandum: sed omnis opinio certò probabilis de non peccato formali, aut de formali honestate est per se ipsam essentialiter iudicium infallibiliter connexum cum non peccato formali, aut cum honestate formali; est enim iudicium certò prudens de non peccato formali, aut de formali honestate: ergo eo ipso quòd ad sit iudicium practicum certò probabile de non peccato formali, aut de formali honestate, dabitur certitudo prudentis ad non peccatum formale, aut ad formalem honestatem adhesionis; & quidem ita infallibiliter connexa cum non peccato formali, aut cum honestate formali, ut implicet, ut cum peccato formali, aut non honestate formali connectatur.